

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Орлик О.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

В сучасних умовах повноцінне та ефективне вирішення задач, що стоять перед підприємницькими структурами, багато в чому залежить від результативності їх господарської діяльності, яку вони здійснюють в умовах, що характеризуються нестабільністю банківської системи, соціально-економічної та політичної ситуації в країні, наявністю кризових явищ в економіці, зростанням витоків інформації тощо. Все це загострює проблему інформаційного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємницьких структур.

Інформація в сучасних умовах стає одним з найважливіших ресурсів виробництва, від своєчасного отримання та використання якого у вирішальній мірі залежать вибір ефективного напрямку розвитку, мінімізація комерційних і фінансових ризиків, своєчасність коригування планів розвитку.

Однією зі складових механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства є інформаційне забезпечення. Призначення інформаційного забезпечення у механізмі управління фінансово-економічною безпекою підприємства полягає у своєчасному формуванні та видачі достовірної та повної інформації для прийняття управлінських рішень [1, с. 230].

Інформація в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є предметом аналізу і одночасно продуктом кінцевої праці. Вхідні дані аналізуються, переробляються і передаються далі у вигляді службової інформації, рекомендацій, звітів, рішень. Обмін інформацією здійснюється у тому вигляді і тими способами, які передбачені правилами внутрішнього документообігу на підприємстві.

У теоретичному розумінні сутність управління фінансовою безпекою підприємства є системною сукупністю трьох складових: процесу управління (сукупність виконаних функцій); організації управління (організаційної структури); інформації, яка об'єднує перші дві складові управління в процесі

свого використання. При цьому інформація стає сполучною ланкою між складовими управлінського процесу [2, с. 215].

Формування структури інформаційного забезпечення сучасного підприємства необхідно починати з якісного аналізу інформаційного поля підприємства, яке можна поділити на внутрішнє і зовнішнє [3].

Внутрішнє інформаційне поле об'єднує таку інформацію, як: первинні документи; дані внутрішнього документообігу (паперового і електронного), включаючи накази і розпорядження керівника та менеджерів усіх ланок; дані бухгалтерського обліку та іншої обов'язкової звітності за поточний і минулі періоди; результати аналізу фінансово-господарської діяльності; інші дані.

Внутрішнє інформаційне поле формується за рахунок власних джерел інформації, які можна перевірити на повноту і достовірність. Якість внутрішнього інформаційного поля підприємства залежить від чіткості організаційної структури управління, раціональності розподілу функціональних обов'язків, надійності обліку, достатньої ефективності схеми документообігу.

Зовнішнє інформаційне поле характеризується значною кількістю різновидів зовнішньої інформації та її джерел, основними з яких є: нормативні акти державного, регіонального, місцевого рівня; галузеві нормативно-довідкові документи; дані про стан галузі, основних ринків збуту і сировини; дані про стан світової економіки; реклама та інформація партнерів і конкурентів; інформація від клієнтів; висновки консультантів та експертів, результати аудиторських перевірок.

При створенні зовнішнього інформаційного поля у підприємства може виникнути ряд проблем, основними з яких є:

- Об'єктивність інформації. При використанні інформації важливою є ступінь близькості отриманої інформації реальному стану об'єкта чи процесу. Більш об'єктивною є інформація, в якій присутній менший суб'єктивний елемент.

- Доступність інформації. На ступінь доступності інформації впливають одночасно як доступність даних, так і доступність адекватних методів для їх обробки. Відсутність доступу до даних або відсутність адекватних методів обробки призводить до негативного результату: інформація виявляється недоступною для використання в процесі управління.

- Достовірність інформації. Частина інформації (особливо в деяких ЗМІ та в Інтернеті) видається сумнівною, а в ряді випадків і помилковою. Достовірність інформації залежить від методів оперування даними, що

використовуються, та допустимого рівня спотворення інформації. Для підвищення достовірності інформації потрібно використовувати або більшу кількість даних, або більш адекватні і більш складні методи їх обробки.

- Неповнота інформації. Джерело інформації спеціально або ненавмисно може надавати не всю інформацію, а якусь її частину, яка може бути достатньою для прийняття управлінських рішень. Інформація повинна містити мінімальний, але достатній набір даних для прийняття обґрунтованого управлінського рішення.

- Неточність інформації. У різних галузях промисловості, як правило, визначені необхідні або допустимі рівні точності інформації для різних технічних, економічних та інших показників.

- Неактуальність інформації. Інформації не завжди відповідає поточному моменту часу. Оскільки інформаційні процеси розтягнуті у часі, то достовірна і адекватна, але застаріла інформація може призвести до помилкових управлінських рішень. Тому при роботі з даними, що постійно змінюються, важливо мати актуальну інформацію.

- Суперечливість інформації. Інформація з різних джерел може бути суперечливою. При цьому важко виявити справжні дані.

- Неадекватність інформації. Інформація може утворюватися на основі неповних або недостовірних даних. Однак, і повні, і достовірні дані також можуть призводити до створення неадекватної інформації в разі застосування до них не відповідних методів обробки.

- Надмірність інформації. Для виділення необхідної інформації необхідно витратити значні зусилля.

- Різноманітність інформації. Інформація з різних джерел надходить у різному форматі. Для уніфікації інформації з метою подальшого зберігання і обробки за єдиною технологією її необхідно конвертувати.

Формування і підтримка в належному стані інформаційного поля підприємства – досить непросте завдання, яке може бути вирішене тільки за умови нормального функціонування інформаційних потоків підприємства з використанням сучасних автоматизованих інформаційних систем управління.

Зв'язок системи фінансово-економічної безпеки підприємства із зовнішнім та внутрішнім середовищем забезпечується існуванням великої кількості інформаційних каналів і інформаційних потоків, які являють собою сукупність повідомлень, що циркулюють як всередині підприємства, так і між

підприємством та зовнішнім середовищем. На базі цих повідомлень організовуються процеси управління різними процесами на підприємстві.

Із зовнішнього середовища до підприємства повинна надходити інформація щодо: тенденцій на національному та міжнародному ринках; наявних і потенційних конкурентів, партнерів, постачальників; транспортних організацій, банків, страхових компаній, територіальних органів влади; державної політики (податкова система, митна політика, пенсійна політика, законодавчі акти, нормативи, стандарти тощо); споживачів, їх схильностей, купівельної спроможності; навколишнього природного середовища (кліматичні умови, екологічна ситуація); консультацій фахівців різного напрямку [4, с. 215].

У зовнішнє середовище від системи фінансово-економічної безпеки надходять запити щодо необхідної інформації, а також дані про підприємство шляхом надання податкової та статистичної звітності у відповідні органи, розміщення реклами та відомостей про підприємство у ЗМІ тощо.

Всередині підприємства циркулюють інформаційні потоки щодо: поточної роботи; здійснених і запланованих операцій, процесів; поточних і потенційних змін у роботі; виявлених можливостей і загроз; запитів про можливі шляхи вирішення окремих проблем і прийняття рішень в межах повноважень відділів; виконання прийнятих рішень і подолання виявлених проблем.

Від керівництва підприємства до системи фінансово-економічної безпеки надходять запити щодо стратегії і тактики діяльності підприємства, методів та принципів забезпечення роботи, обґрунтування управлінських рішень і прогнозування їх наслідків, визначення величини ризиків та шляхів їх нейтралізації, а також рішення щодо забезпечення збалансованої системи фінансово-економічної безпеки підприємства.

Від системи фінансово-економічної безпеки до внутрішнього середовища підприємства надходять: рекомендації щодо прийняття управлінських рішень; рішення щодо запобігання небезпек і загроз; рекомендації щодо використання виявлених можливостей; рішення щодо фізичної та технічної охорони об'єктів підприємства; консультації з питань діяльності підприємства і його персоналу.

При формуванні системи фінансово-економічної безпеки керівництво підприємства, як правило, проводить роботу щодо впровадження на підприємстві системи захисту економічної інформації.

При цьому, до системи безпеки економічної інформації пред'являються певні вимоги: чіткість визначення повноважень і прав користувачів на доступ до певних видів інформації; надання користувачеві мінімальних повноважень, необхідних йому для виконання дорученої роботи; зведення до мінімуму числа загальних для декількох користувачів засобів захисту; облік випадків і спроб несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації; забезпечення оцінки ступеня конфіденційної інформації; забезпечення контролю цілісності засобів захисту і негайне реагування на їх вихід з ладу [5, с. 11].

Наприкінці слід зазначити, що для формування інформаційного забезпечення і його ефективного застосування на підприємстві в процесі організації фінансово-економічної безпеки, необхідно: визначення мети, задач, функцій всієї системи управління підприємством; виявлення руху інформації на підприємстві та формування схем інформаційних потоків; удосконалення системи документообігу; створення інформаційно-логічних моделей, які відображають взаємозв'язок інформації; створення масивів інформації у вигляді інформаційних баз даних тощо.

Перелік посилань:

1. Орлик О. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 2(19). С. 222–232.
2. Загорельская Т. Ю. Финансовая безопасность предприятия как объект управления // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. 2006. Вып. 103-4. С. 215–218.
3. Максимов А. Структура информационных потоков современного промышленного предприятия. URL: http://www.aselibrary.ru/datadocs/doc_316gi.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
4. Иванюта Т. Н. Основные подходы к формированию системы экономической безопасности на предприятиях // Молодой ученый. 2013. № 4(51). С. 215–223.
5. Ярочкин В. И. Информационная безопасность. М. : Академический Проект; Гаудеамус, 2-е изд. 2004. 544 с.